

annyival-is inkább , mint-hogy Máriát sem akarták már fél-éztendőnél tovább a' klastromban hagyni.

(Folytatása következik.)

XI.

A' M U Z S I K Á R Ó L.

(Lásd: *Sulzers allg. Theor. d. s. K. Art. Mus.*)

A' Muzsikának az emberi szívre való hathatós ereje.

HA ezek a' módok és eszközök minden különös esetben okosan öszve-kaptsoltatnak, és eggyes erővel a' Muzsika' tze'llyának el-érésére intéztetnek, a' muzsika-darab olly hathatósságot nyer, hogy az érzékeny lelkeknek leg-rejtekebb részeibe méllyen bé-enyészik, és azokban akármelley indúlatot nagy hevességre lobbant. Melly nagy légyen az említett módok által jól el-rendeltt és egy helyesen meg-béllyegezett egészbe öszve-vontt hangoknak ereje, kiki, ha egy kevés érzékenysége vagon, tsak azokból a' hathatós változásokból-is éfzre veheti, mellyeket az emberben a' külömb-féle tántz-melodiák, ha különös béllyegek fzerént helyesen vagynak készítve, okozni szoktak. Lehetetlen ezeket a'-nélkül hallani, hogy az ember a'

benne-uralkodó lélektől el ne ragadtassék. Akarat-
 tyá ellen arra kényszerítették, hogy a' mit azoknál
 magában érez, azt a' testnek mozdulásai és a' tagok-
 nak külömb-féle vonogatásai által külső-képpen-is ki-
 fejezze. Tapasztalásból tudgyuk, hogy muzsika nél-
 kül a' tántz nem sokáig tarthat: a' muzsika tehát a'
 testet mozgásra kél teti, és minden bizonynal olly
 testi erővel bír, mellytől a' mozdulásra szolgáló inak
 meg ragadtatnak. Igen lihető, hogy a' muzsika által
 a' vérnek kerengését valamennyire meg-akadályoztat-
 ni, vagy ellenben elő-mozdítani lehet. Ismértetek
 a' történetek, mellyek némelly nyavalyákra nézve a'
 Muzsikának gyógyító erejét bizonyították; és, jól-le-
 het ezekben sok ollyas tudósítások találtak, mel-
 lyek a' mesékhez nagyon közelítenek, az mind-az-
 által, a' ki a' Muzsikának test-mozdító erejét ponto-
 sabban meg-visgállyá, leg-kissebbet sem kételkedik,
 hogy a' Muzsika némelly nyavalyákat meg-enyhíthet,
 némellyeket pedig meg-gyarapíthat. Hogy az olly-
 nokat, a' kik az ezelősségben súlyosb nyavalygáso-
 kat szenvednek, a' Muzsika által valamennyire meg-
 szelídíteni, az egészséges embert pedig olly hathatós
 indulatra lehet lobbantani, hogy majd-nem a' dühös-
 ségnek leg alsó garádittsáig ragadtassék, senki okosan
 nem tagadhattyá.

Ki-tetfzik ezekből, hogy a' Muzsika a' hathatós-
 ságra nézve a' többi Mesterségeket mind fellyül-ha-
 ladgya; mivel egytől sem tapasztaljuk, hogy a' szív-
 vet olly sebessen és olly ellent-állhatatlanúl meg-

ragadná. Nem említtem én itt a' Görögök' régi *Pæannyainak*, vagy akármelley rendetlen öröm-kiáltásnak ki mondhatatlan erejét: a' ki a' Muzsikának hathatósságát magában akarja érezni, nem szükséges egyéb, hanem hogy az *Operában* egy olyan *Ariát* vagy *Duétot* halljon, melly a' poézisra, dalra, harmoniára, és az elő-adásra nézve minden képp' tökéletes. A' mint *Salimbeni* egy ilyen *Adagiót* énekelt, egynehány ezer Hallgatók álmétkodó el-ragadtatásban úgy állottak, mint-ha kövekké váltak volna. Hallyuk ez iránt ROUSSEAU' jegyzéseit, *dans la Julie*. T. I. p. 48. „ A' mint ötet énekelt hallottam, úgy „ mond, egy meg-írhatatlan gyönyörűség foglalta-el „ lassanként egész lelkemet. — Minden szavára lel- „ kemben egy kép, vagy szívemben egy indulat tá- „ madott. Az éneknek tündöklőbb és erős ki-fejezé- „ sekkel tellyesebb részeinél, mellyek által a' leg-he- „ vesebb indulatoknak rendetlensége le-festetik, 's „ egyfzer-'s mind valóban fel-is gerjesztetik, a' muzsi- „ kának, a' dalnak, és a' követésnek képezettyei „ egészen el-enyésztek elmémből. Ezekről el-felejt- „ kezvén, úgy tetfzett, mint-ha magát a' fájdalomnak, „ a' haragnak, és a' kétségben-esésnek saját szavát, „ magokat a' jajgató Anyákat, meg-tsalattatott sze- „ relmeseket, dühösködő Tiránnusokat hallottam völ- „ na, és belső meg-rezzenésem miatt alig hogy he- „ lyemen veztegg maradhattam. — Nem! az ilyen „ érzés soha sem félig-való; vagy minden indulat „ nélkül maradunk, vagy mértékletlen tüzre lobba-

„nunk; vagy semmit nem hallunk ezyebet értelmet-
 „len zörgésnél, vagy az indulatoknak olly szélvéfzes
 „háborgását érezzük, melly bennünket el-ragad, 's
 „mellynek lelkünk ellent nem állhat. “

A' kik a' Muzsikának tsudálatos erejéről való tudósításokat, mellyek a' régi íróknál olvastatnak, egésszen kétségeseknek tartják, azok vagy soha tökéletes Muzsikát nem hallottak, vagy belső érzékenység nélkül szükölködnek. Az bizonyos, hogy az indulatoknak hevessége az inak' mozgásitól és a' vérnek sebesebb kerengésétől származik; azt pedig, hogy a' muzsika, valamint az inakat, úgy a' vért-is mozgásba hozza, senki nem tagadhattya. Mert a' hang a' levegőnek mozgásából állván, melly a' hallásnak felette ingerelhető szerfzámait nagyon meg-ragadgya, lehetetlen, hogy a' testet meg ne illesse; a' mi annyival bizonyosabb, mivel tudgyuk, hogy még az élet-nélkül-való szereket, az ablakokat, sőt ROUSSEAU' jegyzése szerént, *Dictionnaire de Musique. art. Musi.* még az erős falakat-is meg-rezzenti. Nem kételkedhetünk tehát arról-is, hogy az érzékeny inaknak és a' vérnek meg-indíttása által az indulatokat is olly hevessegre gerjesztheti, a' millyenbe azokat semmi egyéb Mesterség nem hozhattya. A' ki a' Muzsikának tsudálatos erejéről való tudósításokat olvasni akarja, fel-találja azokat BARTOLINI' munkájában a' *Régiek' Síp-jaikról*, és a' Párisi Akadémiának gyűjteményében.

Nem mind mese bizonyyára, a' mit a' Görög hagyomány *Orpheusról* mond, ki a' Görögöket a' Muzsi-

ka által a' vadságból ki-ragadta. Mitsoda jobb módot lehetne vallyon annak! végbe-vitelére választani, hogy egy vad Nép néminémü figyelmetességre és belső érzékenységre hozattassék? A' mi a' testi szükségeknek meg elégtítésére kívántatik, a'-nélkül az ilyen vad emberek többnyire nem szükölködnek; de annyi ész ellenben és annyi okosság ő-bennek nem találattik, hogy azt, a' ki velek az erköltsökről, a' religióról, és a' polgári rend-tartásokról értekezni akar, meg-hallgassák. Erre tehát őket a' nagyobb bővelkedésnek ígérése által birni nem lehet. A' Poézis pedig, valamint az Ékesen-szóllás, az ő szíveiket meg nem illethetik; úgy szintén a' Kép-írás sem, a' mellyen leg-fellyebb-is talán tsak a' szép, ragyogó színeket fognák szémlélni, mellyekben semmi ki-fejezés nem találattik. A' muzsika ellenben bé-hat nállok, mivel az inakat meg-ragadgya, és a'-mellett sokat-is mondhat nékik, mivel szíveikben, akarattyok ellen, külömb-féle indulatokat támaszt. A' fellyebb- említett tudósítások tehát, ha mindgyárt történetbéli hitelesség nélkül vólnának-is, természetes igazsággal minden-képp' bővelkednek.

Ennél a' világos elsőségnél, melly a' Muzsikának minden egyéb Mesterségek előtt adatik, azt még-is feljegyzeni el nem múlathattyuk, hogy annak fogannattya sokkal múlandóbbnak látszik, mint-sem a' többi Mesterségeké. A' mit egyfzer láttunk, úgy szinte, a' mit az olvasott vagy hallott beszéd által meg-értettünk, azt emlékezetünkbe könnyebben vissza idézhet-

tyük, mint a' tsupa hangokat. Innen van, hogy a' Kép írástól és a' Poézistól fel-ébredtett érzéseket magunkban meg újjíthattuk, ha mindgyárt azoknak művei előttünk nintsenek-is. De a' muzsika-darabokat többször kell hallani, ha azt akarjuk, hogy fogantatok állandó legyen. Akkor ellenben, mikor valamely hirtelen és múlható érzést kell támasztani, ezt a' tzelt a' Muzsika, akármely egyéb fortélyoknál, sokkal könnyebben és bizonyosabban el-éri.

Az eddig-tett jegyzésekből önként következik, hogy ezzel a' Mesterséggel a' Politika a' leg-fontosabb foglalatosságoknak végbe-vitetésére igen szerentsésen élhetne. Melly ki-mondhatatlan nagy hiba tehát, hogy a' Muzsika tsupán tsak hivalkodó emberek' mulatságának nézettetik! Kell-e vallyon több ennél, annak meg-bizonyíttására: hogy az olyan szárad, melly egyéb-aránt a' tudományokra, a' gépelyes mesterségekre, és az elmésségnek műveire nézve felette gazdag; józan okosság nélkül, melly amazokkal hafznosan élni tudna, nagyon szükölködhetik?

(Következik: a' Muzsikának mire-valósága és polgár; hafznai.)
